

«Φιλονικία» του Μαριβώ: Από το 1744 στο 2019 στο «Τ» Θεσσαλονίκης

ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΥΛΟ ΛΕΜΟΝΤΖΗ

Εκεί στην οδό Φλέμινγκ, βράδυ Κυριακής, ώρα οκτώ και κάτι ψιλά, στον ζεστό, πλήρη χώρο του «Τ» κάθισα δεύτερη σειρά, θέση γωνία. Ακριβώς πίσω μου δυο κυρίες συνομιλούν άμορφα για παρατάσεις που είδαν, για προγραμματισμένες που θα δουν. Ωραία κουβέντα. Στρώνει καλή διάθεση.

Σκοτεινιάζει η σκηνή και με τις πρώτες νότες από Nina Simone και το «Plain gold ring» η σιωπή στην πλατεία απόλυτη και μια μισχοειδής φιγούρα εμφανίζεται στη σκηνή. Λικνίζεται με χάρη και τραγουδά αισθαντικά. Φώτα μουσικής σκηνής, ατμόσφαιρα καμπαρέ, τα μεταλιζέ ασημιά χρώματα του σκηνικού, που σχεδίασε αυτή η χαρισματική Ευαγγελία Κιρκινέ, ιριδίζουν γοητευτικά. Ο πρώτος έπαινος. Στη σκηνογράφο, στον ταλαντούχο Χρήστο Κραγιόπουλο και στον ευφυή σκηνοθέτη, που με εντυπωσιακό, καθόλου χυδαίο τρόπο, πέταξε το ύφασμα απ' το ανθρώπινο σώμα, έλιωσε την καραμέλα «παρενδυσία» κι έδωσε σε μια αρτ σκηνή τη σκέψη του Μαριβώ: «ανδρόγυνο» ίσον άνθρωπος.

Έχει αποδείξει ο Πάνος Δεληνικόπουλος πως όταν στοχάζεται επί σκηνής παρασύρει πολύ γρήγορα τον θεατή σε συλλογισμούς, εν πρώτοις δυσεπίλυτους, μα τα «κλειδιά» που του δωρίζει ο ευφυής σκηνοθέτης ανοίγουν πόρτες και παράθυρα, διαλύεται το θάμπος, συλλογάται καθαρά εκείνος και ενσυνείδητα μπαίνει στο αέναο «παιχνίδι» του έρωτα και του πάθους, της ζήλειας και της «φιλονικίας» ανάμεσα στον άνδρα και στη γυναίκα, ανάμεσα στο αναγκαίο και στο ιδεατό, στον καθωσπρεπισμό και στον ελεύθερο αυθορμητισμό. Και παίζει. Κερδίζει ή χάνει; Δείτε την παράσταση κι αναζητήστε την απάντηση. Η σχέση ανάμεσα στον πολιτισμό και τη φύση, ανάμεσα στο επίκτητο και το έμφυτο είναι το βαθύτερο θέμα αυτής της αλληγορίας που έγραψε ο ψυχαναλυτής Γάλλος συγγραφέας. Τέσσερα νέα παιδιά ζούνε σαν πρωτόπλαστοι στο δάσος, επινοούν απ' την αρχή τον έρωτα, την επιθυμία για τον άλλο κι ό,τι συνεπάγεται: αφοσίωση, αστάθεια, ζήλεια, ματαιοδοξία, ναρκισσισμός. Απ' από μυαλό του Μαριβώ οι στοχασμοί αυτοί απλώθηκαν στο χαρτί το 1744. Αιώνες μετά το έργο, διόλου έωλο, παραμένει φρέσκο,

προκλητικό για σκηνοθέτες, ερεθιστικά ανοιχτό για νέες αναγνώσεις και, το κυριότερο, οικουμενικό. Θα προβληματίζει, θα διδάσκει, θα σκορπίζει ενοχές και διλήμματα, απαλλαγές και κατηγορίες, όσο υπάρχουν άνθρωποι.

Αρχικά χαρακτηρίστηκε «κωμωδία». Στο πέρασμα των χρόνων, καθώς η εξέλιξη σε όλα τα επίπεδα έφερε και επαναπροσδιορίσεις σε απόψεις, στάσεις ζωής, πόσω μάλλον σε ετικέτες, οι σύγχρονες σκηνοθετικές προσεγγίσεις διαφοροποιήθηκαν από τον συγκεκριμένο όρο και καλά έκαμαν. Μια ψυχανάλυση δεν είναι επ' ουδενί φάρσα, άσχετα αν η έρευνα έχει, τελικά, επιτυχία ή όχι. Νομίζω πως θα ήταν αρκετά παλιομοδίτικη η μεταφορά του κειμένου ως στιλιζαρισμένη κωμωδία με στοιχεία της *commedia dell'arte*, όπως την είχα δει παλιότερα. Άλλωστε, η εποχή του εγκυκλοπαιδισμού στις αρχές του 18ου αιώνα είχε φέρει στο γαλλικό θέατρο την αστική κωμωδία σχηματοποιημένη στα στεγανά των τυπικών διανοητικών και καλλιτεχνικών συμβάσεων, ενώ στον 21ο αιώνα έχουμε, ήδη, παραδεχτεί πως το άφυλο ανθρώπινο ον απασχολεί κοινωνία κι επιστήμη.

«Η φιλονικία», ωστόσο, από κάθε οπτική γωνία παραμένει «ατελής» : δεν ξέρουμε τι απέγιναν τα παιδιά. Δεν ξέρουμε πώς τελείωσε η φιλονικία που έδωσε το έναυσμα για το πείραμα. Δεν ξέρουμε πώς τελείωσε η φιλονικία των κοριτσιών με τ' αγόρια τους, η φιλονικία του θεάτρου με τη ζωή. Μέσα από διαρκείς ανατροπές ο Μαριβώ στοχάστηκε άλλη μια φορά για την ανθρώπινη φύση, χωρίς να λυπάται για τις ασυνέχειες και τα χάσματά της. Οι ήρωες κυριολεκτικά δεν προλαβαίνουν να πικραθούν ή να χαρούν που έζησαν, προλαβαίνουν όμως να «παίξουν», να γεννήσουν συναισθήματα, να γευτούν αγάπη, χαρά, απογοήτευση, πόνο, φθόνο, ικανοποίηση και να δώσουν τη σκυτάλη στους θεατές, ώστε να συνεχίσουν εκείνοι το «παιχνίδι». Κατά το δοκούν.

Το «θέατρο στο θέατρο» του Μαριβώ με την ονειρική δράση που περιλαμβάνει το μαύρο ως μέντορας-δάσκαλος- φύλακας και το λευκό ως αθώες ανθρώπινες υπάρξεις, έδωσε την έμπνευση στη Μαρία Καραδελόγλου να ντύσει τους ρόλους με ευφάνταστα, φουτουριστικά κοστούμια και στον Πάνο Δεληνικόπουλο να ξεκινήσει την παράσταση με τον συγκεχυμένης σεξουαλικής ταυτότητας κομπέρ στο διαχρονικό καμπαρέ, σ' ένα ερμηνευτικά και ηχητικά εξαιρετικό μπλουζ, ώστε ήρωες – ζευγάρια και θεατές ν' ανακαλύψουν απ' την αρχή το δισυπόστατο παιχνίδι του ενστίχτου, της αίσθησης των συναισθημάτων και της ατομικής επιλογής. Στη συνέχεια, με σωματικό θέατρο, οι τέσσερις πέρασαν από τη συνείδηση του εγώ σε κείνη του άλλου και από την εσωτερική παρόρμηση για την κτήση και την προσάρτηση, στον κυκεώνα των εγωιστικών αδυναμιών.

Συμπυκνωμένη δράση, ρυθμοί γρήγοροι, ευρηματικό παιχνίδισμα ανάμεσα σε θεσμούς και ορμέμφυτα. Ιστορία φιλονικίας του χθες, του σήμερα, μα και του αύριο, να εξελίσσονται μέσα σ' ένα μινιμαλιστικό, λιτό, όμως εντυπωσιακό και έξυπνα λειτουργικό σκηνικό, μεταξύ αγοριών- κοριτσιών, ανδρών – γυναικών. Ο φορμαλιστής υψηλόφρων και «ζωντανός» θεατρίνος Μαριβώ έδωσε ένα σύντομο αλλά πυκνό, πλούσιο σε σκέψη υλικό σκηνης, το οποίο ο ευφάνταστος σκηνοθέτης μάς το προσέφερε ως μια βιρτουοζιτέ μουσικών τόνων λόγου, κίνησης, έκφρασης και συναισθημάτων. Η απόδοση των ηθοποιών στο ύψος των απαιτήσεων των ρόλων, όμως είναι απολύτως λογικό σε μια ομάδα να υπάρχει στοίχιση, που σε ελεύθερη μετάφραση σημαίνει «αξιολόγηση». Προηγούνται οι τρεις νεαροί ταλαντούχοι ηθοποιοί. Ίσως να είναι και αβανταδόρικοι οι ανδρικοί ρόλοι. Πολύ καλές και οι τρεις κοπέλες του σχήματος.

Δείτε την παράσταση. Είναι μελετημένη στη λεπτομέρεια, είναι καλοδουλεμένη, αρχίζει και τελειώνει, όπως οφείλει να πλέξει η αξιέπαινη σκηνοθεσία. Το σκηνικό μεταμορφώνεται και πάλι σε

μουσική σκηνή, το δισυπόστατο πλάσμα τραγουδά αισθαντικά το «missed me» απο το «dresden dolls», κλείνοντας τον κύκλο στο σημείο ένα. Ακόμη, είναι παράσταση ευφρόσυνη και, συγχρόνως, είναι μιας πρώτης τάξεως ευκαιρία για ψυχανάλυση. Μου έκανε ιδιαίτερη εντύπωση η αντίδραση του κοινού σε καίρια σημεία. Γέλια από κείνα της αυτοκριτικής, της παραδοχής του «έτσι είναι», του «καλά τα λένε». Όντως, τα λένε, τα κάνουν και τα δείχνουν εξαιρετικά καλά!